

Etiketas ir kultūrų įvairovė – dorinio ugdymo dalis.

Etiketo ir kultūrų įvairovės modulio programos paskirtis. Etiketas ir kultūrų įvairovė – taikomosios etikos modulio programa, skirta 11 (12) klasės mokiniams. Šia modulio programa siekiama ugdyti mokinių tarpusavio santykių kultūrą, aprangos kultūrą, valgymo kultūrą, gebėjimą tinkamai elgtis įvairiose situacijose, sklandžiai ir veiksmingai bendrauti, laikantis savo šalies tradicijų ir komunikuojant su įvairių kultūrų žmonėmis.

Tikslas.

Padėti mokiniams pagilinti kultūrinę, socialinę ir asmeninę kompetencijas: tinkamai bendrauti ir bendradarbiauti įvairiose situacijose ir kultūrinėse aplinkose, kurti tinkamą asmenybės įvaizdį ir puoselėti tarpusavio santykių kultūrą.

Uždaviniai:

- Įgyti etiketo ir protokolo teorinių žinių, apibrėžiančių bendravimą su įvairių grupių ir kultūrų žmonėmis.
- Ugdytis gebėjimą veiksmingai bendrauti, tinkamai prisistatyti ir pristatyti savo instituciją, atstovauti savo šalį.
- Analizuoti ir tinkamai pasirinkti aprangos kultūrą, ugdytis suvokimą, kad tinkama apranga yra pagarbos aplinkiniams požymis.
- Mokėti orientuotis kintančioje tarpkultūrinėje visuomenėje, gebėti taikyti etiketo ir protokolo principus.
- Gebėti kultūringai bendrauti, naudojantis moderniosiomis technologijomis ir kritiškai vertinti medijų kuriamus stereotipus.

Mokinių pasiekimai:

1. Įsisąmoninta tapatybė ir saviugda: Aš – žmogus	
Nuostatos. Įsisąmoninti, kad kultūringas ir etiketo besilaikantis žmogus siekia pagarbos sau ir kitam. Etiketas yra kaip žmogaus orumo apsaugos priemonė.	
Esminis gebėjimas. Būti gerų manierų, puikios savitvardos, rinktis kultūringą aprangą ir siekti asmenybės patrauklumo, savivertės.	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Taikyti etiketo istorijos ir teorijos žinias asmenybės saviraiškai, savidisciplinai.	1.1.1. Paašškinti etiketo vietą kultūroje, pristatyti jo istoriją.
	1.1.2. Aptarti lietuvių liaudies etiketą kaip paprotinės kultūros reiškinį, senąsias ir moderniąsias tradicijas.
	1.1.3. Aptarti etiketo funkcijas, disciplinuojantį etiketo pobūdį, kuris saugo žmogaus orumą ir reikšmingumą.
1.2. Pagrįsti, kaip etiketo taisyklių išmanymas ir jų paisymas gali padėti asmenybei tobulėti.	1.2.1. Paašškinti pagrindines elgesio normas, taisykles, papročius, reglamentuojančius viešąjį oficialųjį ir kasdienį tarpasmeninį bendravimą.
1.3. Mandagiai elgtis įvairiose situacijose.	1.3.1. Aptarti mandagaus, dėmesingo elgesio taisykles.

	1.3.2. Paaikinti, kodėl pagarbumas, santūrumas ir atsakingas elgesys kuria palankų psichologinį klimatą.
1.4. Analizuoti ir pagrįsti etikos ir etiketo, papročių, ritualų ir moralės ryšį.	1.4.1. Paaikinti sąvokas „moralė“, „elgesio kultūra“, „elgesio normos“, „išsiauklėjimas“, „papročiai“, „ritualai“.
1.5. Įvertinti gerų manierų ir tinkamo elgesio prasmę šiuolaikiniame pasaulyje.	1.5.1. Apibūdinti elgesio kultūros estetiką ir elgesio kultūros dorovinį bei pragmatinį aspektus.
1.6. Formuoti asmeninį įvaizdį – pasirinkti tinkamus drabužius ir juos deramai vilkėti. Analizuoti ir pagrįsti, kaip įvaizdis atskleidžia asmens lojalumą organizacijai ar šaliai.	1.6.1. Aptarti tradicinę aprangos kultūrą, padedančią išlaikyti išorinę ir vidinę darną.
	1.6.2. Paaikinti aprangos stilių įvairovę ir pateikti jaunimo pasirenkamų subkultūrų pavyzdžių.
	1.6.3. Paaikinti protokolinius aprangos reikalavimus, deramų drabužių pasirinkimą.
2. Dialogas: Aš ir Tu	
<p>Nuostatos. Suprasti ir vadovautis: kad bendravimas turi būti atviras ir atidus, pritaikytas prie konkrečios gyvenimo situacijos. Svarbu rodyti dėmesį ir pagarbą kiekvienam žmogui, mokytis bendravimo meno.</p> <p>Esminis gebėjimas. Korektiškai bendrauti įvairiose situacijose, mokytis dalykinio bendravimo kultūros pagrindų.</p>	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
2.1. Pasirinkti tinkamas bendravimo verbalines ir neverbalines strategijas, derinti santykius su kitais.	2.1.1. Paaikinti, kas yra verbalinė ir neverbalinė komunikacija, jos ženklai: tariamų žodžių garsumas, intonacija, pašnekovo pertraukimas, kūno kalba ir t. t.
	2.1.2. Pavaizduoti, kaip asmeninės erdvės valdymas padeda pripažinti ir apsaugoti žmogaus orumą.
2.2. Pasirinkti ir taikyti tinkamas elgesio formas, kaip prisistatyti, pristatyti kitą, pasisveikinti, atsisveikinti, susipažinti ir t. t.	2.2.1. Pristatyti ir paaikinti susipažinimo ir pasisveikinimo, prisistatymo, pristatymo ir kitus etiketo reikalavimus (pagal rangą, lytį, statusą).
2.3. Kultūringai bendrauti ir bendradarbiauti asmeninėje ir viešoje aplinkoje.	2.3.1. Išmanyti elgesio normas, taisykles, reglamentuojančias viešąjį oficialųjį ir kasdienį tarpasmeninį bendravimą.
2.4. Išvelgti lietuvių kalbos unikalumą ir argumentuoti, kad kalba – esminė bendravimo priemonė, atskleidžianti asmens savitumą ir kultūrą.	2.4.1. Išmanyti kalbos kultūrą, kalbinio bendravimo normas, viešosios kalbos etiketą.
	2.4.2. Paaikinti lietuviams būdingas pasisveikinimo, atsisveikinimo, dėkojimų formas ir būdus, sėkmę ir pikta lemiančius linkėjimus.
2.5. Analizuoti lietuvių ir kitų šalių tautinius valgius, ritualus, valgymo kultūrą, gebėti kultūringai bendrauti ir elgtis prie stalo.	2.5.1. Pristatyti lietuvių valgymo tradicijas, šventes, liaudies užstalės etiketą, paaikinti svarbiausias tvarkos prie stalo taisykles.

	2.5.2. Susipažinti su kitų šalių valgymo kultūros papročiais.
3. Socialiniai santykiai: Aš ir Mes	
<p>Nuostatos. Pripažinti ir laikytis: vertingų šeimos ritualų, tautos tradicijų ir švenčių, naujų technologijų taisyklių kuriant darnius santykius.</p> <p>Esminis gebėjimas. Įvertinti kultūrinius socialinės aplinkos ypatumus ir veiksmingai komunikuoti kultūrinės įvairovės sąlygomis.</p>	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
3.1. Analizuoti lietuvių šeimos ritualus ir tradicijas, reflektuoti jų išsaugojimą. Papasakoti apie savo vaidmenį puoselėjant šeimos šventes ir ritualus.	3.1.1. Išmanyti lietuvių tautos papročius ir ritualus: vestuvių, gimimo ir kt. 3.1.2. Atskleisti savo šeimos ritualus, jų dorovinę ir pragmatinę vertę.
3.2. Analizuoti protokolinės elgsenos normas.	3.2.1. Apibūdinti tarptautinį etiketą. 3.2.2. Pristatyti pasaulio etiketo normų įvairovę.
3.3. Pagrįsti naujų technologijų etiketo reikšmę, įprasti kultūringai bendrauti naujosiomis technologijomis.	3.3.1. Paašškinti žiniatinklio, elektroninių laiškų rašymo, pokalbių telefonu ir socialiniuose tinkluose etiketą.
4. Gyvenimo įprasminimas pasaulyje: Žmogus ir kultūra	
<p>Nuostatos. Įsisąmoninti, kad: geros maneros – kultūringo žmogaus bruožas, padedantis išvengti nesusipratimų dėl kultūrinių, mentaliteto ir kitų skirtumų. Pažinti kitas kultūras, siekti būti daugiakultūrės visuomenės bei tarptautinės komandos nariu.</p> <p>Esminis gebėjimas. Vertinti situaciją etiketo ir protokolo požiūriu, bendradarbiauti ir tinkamai elgtis globaliame pasaulyje.</p>	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
4.1. Vertinti lietuviškos kultūros savitumą ir kartu pagrįsti kritinę nuostatą atsikratyti stereotipinio mąstymo bei etnocentrinio uždaramo.	4.1.1. Apibrėžti, kas yra kultūra apskritai ir paašškinti, koks jos poveikis individo elgesiui. 4.1.2. Apibūdinti, koks vertybių ir kultūros santykis, kuo grindžiamas nacionalinės kultūros vertybinis stabilumas.
4.2. Lyginti kitų tautų puoselėjamas kultūrinės vertybes, nagrinėti jas tarptautiniame kontekste.	4.2.1. Įžvelgti, kaip skirtingų kultūrų atstovai (vakariečiai ir rytiečiai) suvokia bendražmogiškas vertybes.
4.3. Analizuoti hierarchijos, autoriteto, tvarkos, vadovavimo, praeities, normų įtaką individų ir grupių elgesiui bei laikysenai visuomenėje.	4.3.1. Paašškinti hierarchijos, autoriteto, vadovavimo ir tvarkos sampratas Rytų ir Vakarų kultūrose. 4.3.2. Pristatyti skirtingų kultūrų atstovų požiūrį į taisykles, riziką, laiką, praeitį ir ateitį.
4.4. Kritiškai vertinti kultūrinius stereotipus, analizuoti jų formavimosi visuomenės sąmonėje priežastis ir padarinius, pagrįsti	4.4.1. Pateikti pavyzdžių, kokie yra moterims, vyrams, vaikams leistini ir neleistini dalykai skirtingose kultūrose.

kodėl jie gyvybingi.	4.4.2. Paaiškinti, kas yra kultūrinis šokas ir stereotipai, kaip jų išvengti bendraujant su skirtingų kultūrų atstovais.
4.5. Pateikti argumentų, kodėl geras kitų kultūrų atstovų mentaliteto ir elgesio pažinimas yra būtinas sėkmingam bendravimui ir bendradarbiavimui.	4.5.1. Pateikti sėkmingo tarpkultūrinio bendradarbiavimo pavyzdžių, kaip siekiama sutarimo ar derybų. 4.5.2. Apibendrinti etiketo reikšmę, kodėl daugelyje kultūrų žmonių elgesys orientuojamas į tam tikras geras manieras.

Turinio apimtis:

Isisąmoninta tapatybė ir saviugda: Aš – žmogus.

Etiketas ir jo pritaikymas skirtingoms gyvenimo sritims.

Etiketo istorija. Antikos elegancija. Asketiškieji viduramžiai. Renesansas.

Etiketas ir jo vieta lietuvių kultūroje. Etiketo funkcijos.

Etiketas Europos tradicinėje kultūroje.

Šiuolaikinis etiketas.

Aprangos etiketas.

Vyrų ir moterų apranga. Aprangos kodai. Aprangos stiliaus taisyklės. Savito stiliaus paieška.

Dialogas: Aš ir Tu.

Kas yra bendravimo etiketas. Verbalinė ir neverbalinė komunikacija lietuvių kultūroje.

Universalios bendravimo etiketo taisyklės.

pažeidimai sveikinant. Susipažinimas. Prisistatymas, pristatymas. Pasisveikinimo etiketas. Protokolo pažeidimai sveikinant. Šypsenos reikšmė. Neigiamų emocijų valdymas. Neverbalinis pasisveikinimas.

Kalbos etiketas. Kreipiniai. Prašymai. Dėkojimas. Atsiprašymas. Linkėjimai.

Užuojauta, paguoda. Komplimentai. Kalbinimas. „Jūs“ ar „Tu“?

Dovanų etiketas.

Svečių priėmimo estetika.

XX a. pradžios valgymo kultūra lietuvių šeimose. Stalo etiketas. Pokalbiai prie stalo.

Formalūs ir neformalūs pietūs.

Socialiniai santykiai: Aš ir Mes.

Kas yra etiketas ir protokolas. Tarptautinis etiketas.

Naujų technologijų etiketas. Mabiliojo telefono etiketas. Pokalbiai telefonu.

Elektroninio pašto etiketas. Pokalbiai socialiniuose tinkluose. Žiniatinklio etiketas.

Etiketas šeimoje. Kasdienybė ir šventės.

Profesinis etiketas. Tarnybinis etiketas.

Gyvenimo įprasminimas pasaulyje: žmogus ir kultūra.

Kultūriniai etiketo savitumai: konkrečių Europos ir pasaulio šalių pavyzdžiai.

Kultūrų skirtingumo išorinės apraiškos. Kultūros poveikis elgesiui.

„Kultūriniai akiniai“. Tautinių savybių stereotipai.

Kultūrinio šoko reiškinys, jo stadijos, privalumai ir problemos.

Vertybės ir kultūra, nacionalinės kultūros vertybinis stabilumas.

Kultūros dimensijos samprata: skirtingų tautų požiūris į individualumą, hierarchiją, taisykles, laiką, riziką, praeitį ir ateitį.

Geros maneros ir neleistini dalykai skirtingose kultūrose: netakto pasireiškimo rizikos sritys.